

Мандрик Тетяна Олегівна, Юхимчук Марина Миколаївна
студентки I-го курсу магістратури
факультету цнвільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сьогоднішній день відшкодування збитків є ефективною господарсько-правовою санкцією за порушення умов зобов'язання, оскільки має універсальний характер. Крім того, не потребує зазначення в договорі з огляду на те, що передбачається і гарантується законом. Дослідженням відшкодування збитків займалися Новошицька В.І., Крисань Т.Є., Підлубна Т.М., Янчук А.В. та інші. Однак одностайності щодо практики застосування відшкодування збитків не склалося, тому необхідно більш детально розглянути питання складу збитків, що підлягають відшкодуванню.

Склад збитків, що підлягають відшкодуванню, законодавець надає у ч.1 ст.225 ГКУ, відповідно до якої у цей перелік входять: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною; неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною; матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом. Розглянемо більш детально додаткові витрати [1].

Господарський кодекс України надає лише приблизний, невичерпний перелік збитків, які можуть бути відшкодовані як додаткові витрати, оскільки встановити виключний перелік додаткових витрат у складі збитків досить складно тому, що вони залежать від природи укладеного господарського договору, вчиненого правопорушення та багатьох інших факторів [2]. Аналіз судової практики дозволяє виявити інші підстави відшкодування збитків за понесення додаткових витрат. Наприклад, збитки можуть бути спричинені вимушеним укладанням потерпілою стороною

нового договору з іншим контрагентом. При цьому, зазвичай, ціна на товари (роботи, послуги) на відповідному ринку за певний проміжок часу зростає; новий договір, як правило, укладається на менш вигідних умовах, ніж той, що був укладений з контрагентом-правопорушником.

Окремого дослідження потребує компенсація моральної шкоди. Під моральною шкодою розуміються втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. Наприклад, для юридичних осіб моральна шкода може бути завдана у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак тощо (Постанова Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 р. № 4) [3].

Проблемним є відшкодування за приниження ділової репутації, оскільки чинне законодавство не містить визначення понять гідності, честі чи ділової репутації, вони є морально-етичними категоріями й одночасно особистими немайними правами, яким закон надає значення самостійних об'єктів судового захисту [4]. Яскравим прикладом є Рішення Господарського суду Вінницької області від 24 листопада 2015 р. у справі № 902/1138/15. Позивачеві було відмовлено у відшкодуванні моральної шкоди, оскільки не вказано у чому шкода полягає, не доведено, що поширення неправдивих відомостей вплинули на спосіб ведення чи результати його господарської (нідприємницької) діяльності у зв'язку з чим знизилася вартість його нематеріальних активів, що могло б бути підставою для задоволення позовних вимог про відшкодування моральної шкоди [5].

Таким чином, прослідковуються недосконалість господарського законодавства з питань відшкодування збитків, що ускладнює захист прав потерпілого і реалізацію відновлювально-компенсаційної функції. З огляду на це, пропонується доповнити вже існуючі норми, розробити нові законодавчі акти для уніфікації правозастосовного процесу судами і спрощення доказування факту наявності збитків для потерпілої сторони, а саме:

1) включити п.3 ч.1 ст.255 Господарського кодексу України інші типові додаткові витрати, наприклад, витрати, понесені стороною

внаслідок вимушеного укладання нового договору замість невиконаного чи виконаного неналежним чином тощо;

2) видати листи, рекомендації, роз'яснення для судів і учасників процесу, в яких конкретизувати обставини, які слід враховувати при встановленні наявності моральної шкоди і створити механізм обчислення матеріальної компенсації за таку шкоду.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України, Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>
2. Новошицька В. Відшкодування збитків у сфері господарювання: дисертація на здобуття наук. ст. к.ю.н. [Електронний ресурс] / Новошицька В.І. – Режим доступу: <file:///C:/Users/SU/Desktop/3075-6190-1-SM.pdf>
3. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал 250 Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
4. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.
5. Рішення Господарського суду Вінницької області від 24 листопада 2015 р. у справі № 902/1138/15 за позовом Державного підприємства «Вінницький завод «Кристал» до Донецького національного університету про спростування недостовірних відомостей та відшкодування моральної шкоди [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53893522>.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Згама А. О.